

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 576/2012-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 27. novembra 2012 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti K., s. r. o., B., zastúpenej advokátom PhDr. Mgr. P. R., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva domáhať sa svojho práva na nestrannom a nezávislom súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 16 Co/169/2012 z 26. júla 2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti K., s. r. o., odmieta ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. októbra 2012 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti K., s. r. o. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva domáhať sa svojho práva na nestrannom a

nezávislom súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 16 Co/169/2012 z 26. júla 2012 (ďalej aj napadnutý rozsudok“).

Zo sťažnosti a z jej prílohy vyplýva, že Okresný súd Zvolen (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 190/2010, v ktorom vystupovala sťažovateľka ako navrhovateľka, rozsudkom zo 16. mája 2011 zaviazal odporcu na zaplatenie zmluvnej pokuty v sume 2 000 €, pretože porušil *„zmluvnú povinnosť vyplývajúcu mu z dohody o zmluvnej pokute z 18. 2. 2010“*.

Následne rozsudkom krajského súdu sp. zn. 16 Co/273/2011 z 27. októbra 2011 bol rozsudok okresného súdu zrušený z dôvodu, *„že zmluvná pokuta predpokladá existenciu hlavného dlhu, na zabezpečenie ktorého má slúžiť, a že k záveru o povinnosti odporcu zaplatiť zmluvnú pokutu je možné dospieť len v tom prípade, ak je jednoznačne preukázané, že medzi účastníkmi konania bola uzavretá zmluva o sprostredkovaní. V prípade neexistencie zmluvy o sprostredkovaní medzi sťažovateľom a odporcom neexistuje podľa označeného rozhodnutia odvolacieho súdu hlavný dlh, a teda nie je možné sťažovateľovi priznať nárok na zaplatenie zmluvnej pokuty.“*.

Po vrátení veci na ďalšie konanie okresný súd *«s prihliadnutím na ustanovenie § 226 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov návrh sťažovateľa rozsudkom č. k. 13 C 190/2012-113 z 13. 2. 2012 zamietol z dôvodu, že keďže sťažovateľ a odporca nemali uzatvorenú sprostredkovateľskú zmluvu, čo obaja zhodne tvrdili, sťažovateľ nepreukázal existenciu hlavného dlhu, na zabezpečenie ktorého zmluvná pokuta mala slúžiť. Otázkou, či je hlavný dlh obsiahnutý či založený v inom právnom úkone ako sprostredkovateľskej zmluve, sa súd prvého stupňa vôbec nezaoberal.*

Po odvolaní sťažovateľa bolo vyššie označené rozhodnutie súdu prvého stupňa rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 16 Co/169/2012-146 z 26. 7. 2012 potvrdené, hoci odvolací súd konštatoval, podľa nášho názoru po tom, čo sťažovateľ jednoznačne preukázal existenciu hlavného dlhu na základe nepomenovanej zmluvy

uzavretej medzi sťažovateľom a odporcom, že nebola podstatná tá skutočnosť, čo bolo hlavným záväzkom, t. j. sprostredkovateľská zmluva alebo nepomenovaná zmluva (obsah ktorej vyplýva zo zápisu z obhliadky nehnuteľnosti a dohode o zmluvnej pokute z 18. 2. 2010). Podstatným bol podľa odvolacieho súdu to, že sťažovateľ nemohol splniť svoj záväzok voči odporcovi, ktorý záväzok odvolací súd navyše ani priamo a výslovne nešpecifikoval, a teda, že plnenie (žiadnym spôsobom neidentifikované) sa stalo nemožným, v dôsledku čoho povinnosť odporcu zaplatiť zmluvnú pokutu sťažovateľovi zanikla.

Krajský súd svojím rozsudkom č. k. 16 Co/169/2012-146 z 26. 7. 2012... zmenil svoj právny názor, ktorý predtým vyslovil vo svojom rozsudku č. k. 16 Co/273/2011-98 z 27. 10. 2011...

Z odôvodnenia rozsudku Okresného súdu Zvolen č. k. 13C 190/2012-113 z 13. 2. 2012 ako aj z obsahu zápisnice z pojednávania na Okresnom súde Zvolen z 13. 2. 2012 je zrejmé, že sa súd prvého stupňa, nezaoberal inými otázkami ako otázkou existencie sprostredkovateľskej zmluvy medzi sťažovateľom a odporcom (napríklad otázkou, či existoval hlavný záväzok odporcu z iného dôvodu a titulu ako sprostredkovateľská zmluva alebo čo bolo obsahom povinnosti sťažovateľa voči odporcovi z hlavného záväzku). Súd prvého stupňa bol povinný aj podľa odôvodnenia označeného svojho druhého rozhodnutia osvojiť si právny názor odvolacieho súdu vyslovený v Rozsudku I/, a preto v rozpore s jeho prvým rozhodnutím v danej veci „mu neostávalo nič iné, len návrh navrhovateľa ako nedôvodný zamietnuť“.

Následne však odvolací súd svoj právny názor o neexistencii hlavného dlhu, ktorý právny názor bol jediný relevantný dôvod pre zamietnutie návrhu druhým rozsudkom súdu prvého stupňa, zásadne zmenil, keďže výslovne pripustil existenciu hlavného dlhu, a to v podobe nepomenovanej zmluvy medzi sťažovateľom a odporcom. Na rozdiel od Rozsudku I/ však odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa nezrušil a vec mu nevrátil na ďalšie konanie za účelom dokazovania o tom, čo bolo obsahom povinnosti sťažovateľa voči odporcovi na základe nepomenovanej zmluvy vymedzujúcej hlavný dlh a či v dôsledku zániku sprostredkovateľskej zmluvy s pánom M. mohlo dôjsť k nemožnosti p menia podľa tejto nepomenovanej zmluvy, ale vo veci sám rozhodol Rozsudkom II, navyše v rozpore so svojím právnym názorom vyjadreným v Rozsudku I/. Pritom odpovede na vyššie označené otázky, t. j. čo bolo obsahom povinností sťažovateľa voči Odporcovi na základe nepomenovanej zmluvy vymedzujúcej hlavný dlh a či v dôsledku zániku

sprostredkovateľskej zmluvy s pánom M. mohlo dôjsť k nemožnosti plnenia podľa tejto nepomenovanej zmluvy, boli a sú na základe odôvodnenia Rozsudku 2/ zásadného právneho významu pre rozhodnutie vo veci samej, a napriek tomu o nich neprebiehala žiadne dokazovanie ani na súde prvého stupňa a ani na odvolacom súde, hoci vo veci boli vydané štyri rozsudky.

Odvolačí súd teda Rozsudkom 1/ nariadil súdu prvého stupňa doplniť dokazovanie za účelom, či existovala sprostredkovateľská zmluva medzi sťažovateľom a Odporcom, pretože podľa neho, ak neexistovala, neexistoval ani hlavný dlh. Keďže súd prvého stupňa po doplnení dokazovania zistil, že takáto sprostredkovateľská zmluva neexistovala, návrh sťažovateľa zamietol, pričom sa už nezaoberal žiadnou inou otázkou, teda ani otázkou možnosti či nemožnosti plnenia zo strany sťažovateľa voči Odporcovi. Následne však odvolací súd Rozsudkom 2/ konštatuje opak, a to, že hlavný dlh tu existoval, avšak návrh sťažovateľa zamietol z dôvodu, ktorý predtým nikdy nebol predmetom dokazovania pred súdom prvého stupňa, čím došlo k porušeniu jednej z najdôležitejších zásad práva na súdnu ochranu. Takýmto svojím postupom Krajský súd... odňal sťažovateľovi možnosť, aby o jeho právach a právom chránených záujmoch spravodlivo rozhodli dve nestranné a nezávislé súdne inštalácie, resp. aby súdne rozhodnutie súdu prvého stupňa a ich odôvodnenie preskúmal odvolací súd.

Tým, že Krajský súd... postupoval vyššie uvedeným spôsobom, konal akoby súd prvého stupňa, avšak s podstatným rozdielom jednoznačne znevýhodňujúcim sťažovateľa z dôvodu, že proti rozsudku 2/ nie je možné podať odvolanie, t. j. preskúmať ho v riadnom dvojinštancnom súdnom konaní, čím došlo k odopretiu sťažovateľovi práva na prístup k súdu a práva na súdnu ochranu.».

Sťažovateľka na základe uvedeného žiada, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo spoločnosti K. s. r. o... domáhať sa svojho práva na nestrannom a nezávislom súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy..., čl. 36 ods. 1 Listiny... a čl. 6 ods. 1 Dohovoru... rozsudkom Krajského súdu... č. k. 16 Co/169/2012-146 z 26. 7. 2012 porušené bolo.

2. Zrušuje rozsudok Krajského súdu... č. k. 16 Co/169/2012-146 z 26. 7. 2012 a vec vracia Krajskému súdu... na ďalšie konanie a rozhodnutie.

3. Krajský súd... je povinný nahradiť trovy právneho zastúpenia spoločnosti K. s. r. o... vo výške 237,41 €, a to do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu na účet advokáta PhDr. Mgr. P. R...“.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Z citovaného § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou,

porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Sťažovateľka sťažnosťou namieta porušenie svojho základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu, ktorý je podľa jej názoru arbitrárny, založený na nesprávne a nedostatočne posúdených dôkazoch a porušujúci dvojinštančnosť konania, čím podľa jej názoru došlo k porušeniu jej označených práv. Sťažovateľka teda namieta, že jej nebola poskytnutá súdna ochrana v kvalite požadovanej označenými článkami ústavy, listiny a dohovoru.

Ústavný súd zo spisu a vyjadrení účastníkov zistil, že v zrušujúcom uznesení krajského súdu sp. zn. 16 Co/273/2011 z 27. októbra 2011, ktoré predchádzalo napadnutému rozsudku krajského súdu tento vyslovil právny názor, že bude úlohou okresného súdu doplniť dokazovanie v tom smere, či medzi účastníkmi bola uzavretá

zmluva o sprostredkovaní kúpy nehnuteľnosti, a takisto posúdiť, či došlo k porušeniu zmluvnej povinnosti zo strany odporcu a tiež k zániku sprostredkovateľskej zmluvy uzavretej medzi vlastníkom bytu (p. M.) a sťažovateľkou v dôsledku odstúpenia od zmluvy vlastníkom bytu.

Okresný súd následne druhým rozsudkom sp. zn. 13 C/190/2010 z 13. februára 2012 svoje závery oprel tiež o skutočnosť, že *„medzi účastníkmi konania nebola uzavretá sprostredkovateľská zmluva“* na kúpu predmetného bytu, a keďže sťažovateľke sa nepodarilo v konaní preukázať existenciu hlavného dlhu, na zabezpečenie ktorého zmluvná pokuta mala slúžiť, okresnému súdu neostávalo nič iné, len návrh navrhovateľa ako nedôvodný zamietnuť. Okresný súd vec právne posúdil podľa § 544 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka.

Proti rozhodnutiu okresného súdu podala sťažovateľka 18. apríla 2012 odvolanie (č. l. 117 až 123), v ktorom okrem iného tvrdila, že rozsudok okresného súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci, pretože všeobecné súdy nespochybnili existenciu hlavného dlhu, ktorý vyplýva zo zápisu z ohliadky nehnuteľností a podľa nej právny vzťah medzi ňou a odporcom nepochybne vznikol a je založený na základe nepomenovanej zmluvy podľa § 51 Občianskeho zákonníka.

Krajský súd v potvrdzujúcom rozsudku na strane 3 a 4 vzhľadom na jednoznačné závery okresného súdu nepovažoval za potrebné doplniť dokazovanie v tom smere, ako to vyžadoval vo svojom zrušujúcom uznesení, pretože vychádzal z predchádzajúcich vyjadrení účastníkov konania.

Ako jeden z rozhodujúcich dôvodov poukázal krajský súd na to, že *«v súdnej veci nebola podstatná skutočnosť, čo bolo hlavným záväzkom, teda či hlavným záväzkom bola sprostredkovateľská zmluva medzi účastníkmi konania alebo iná nepomenovaná zmluva 51 OZ) „o vyvíjaní činnosti smerujúcej k tomu, aby klient mal príležitosť uzavrieť zmluvu o prevode vlastníctva k nehnuteľnosti“*, čo vo svojom konečnom dôsledku je tiež *sprostredkovateľská činnosť, navrhovateľ svoj záväzok zo zmluvy nemohol splniť, pretože*

od sprostredkovateľskej zmluvy ktorú mal navrhovateľ uzavretú s vlastníkom bytu, tento vlastník - t. j. pán M. odstúpil...».

Obdobne krajský súd ďalej konštatoval, že „*Pokiaľ sa odporca v zápise z obhliadky nehnuteľnosti a dohody o zmluvnej pokute zo dňa 18. 02. 2010 zaviazal, že neurobí právny úkon týkajúci sa vlastníctva alebo užívania nehnuteľnosti bez účasti vyššie uvedeného sprostredkovateľa, bolo možné spravodlivo na tejto jeho povinnosti trvať len v tom prípade, keby sprostredkovateľ bol mal možnosť zúčastňovať sa predmetného právneho úkonu. Plnenie navrhovateľa sa odstúpením od zmluvy vlastníkom nehnuteľnosti stalo nemožným, a preto podľa § 575 ods. 1 OZ povinnosť dlžníka plniť zanikla. Podľa uvedeného ustanovenia totiž, ak sa plnenie stane nemožným, povinnosť dlžníka plniť zanikne. V dôsledku odstúpenia od spotrebiteľskej zmluvy predávajúcim sa plnenie zo strany navrhovateľa stalo nemožným, a preto odporca nebol ďalej už viazaný povinnosťami dohodnutými v zápise z obhliadky nehnuteľnosti a dohode o zmluvnej pokute zo dňa 18. 02. 2010.“.*

Okrem toho krajský súd v rozsudku uviedol, že v konaní odporca mal záujem odkúpiť predmetný byt prostredníctvom sťažovateľky a aj sa na druhý deň po zápise z obhliadky mal dostaviť do realitnej kancelárie na podpísanie všetkých dokladov na prevod tohto bytu, ale 19. februára 2010 mu pracovníčka kancelárie oznámila, že nemôže pripraviť doklady, pretože vlastník bytu odstúpil od zmluvy o sprostredkovaní predaja a kúpy bytu. Odporca s predávajúcim (vlastníkom bytu) uzatvoril kúpnu zmluvu následne až 13. apríla 2010.

Z uvedených skutočností teda vyplýva, že krajský súd svoj právny názor o neexistencii hlavného dlhu, ktorý bol jediným relevantným dôvodom na zamietnutie návrhu rozsudkom prvého stupňa, zásadne nezmenil tak, ako to tvrdí sťažovateľ. Nepripustil výslovne existenciu hlavného dlhu, a to v podobe nepomenovanej zmluvy, ale hlavným dôvodom na potvrdenie rozsudku okresného súdu boli aj už citované skutkové zistenia, ale najmä správnosť záverov okresného súdu. Z toho dôvodu potom krajský súd nepovažoval za potrebné zrušiť rozsudok prvostupňového súdu pre nedoplnenie dokazovania.

Podľa názoru ústavného súdu odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu je dostatočné a nemožno ho považovať za arbitrárne či zjavne neodôvodnené. Niet teda ani žiadneho dôvodu na to, aby ústavný súd do veci zasiahol. Na tomto závere nemôže nič zmeniť okolnosť, že sťažovateľka má na celú vec odlišný názor a s napadnutým rozsudkom krajského súdu nesúhlasí. Táto okolnosť totiž sama osebe nemôže spôsobiť porušenie označených práv sťažovateľky.

Čo sa týka námietky sťažovateľky týkajúcej sa porušenia dvojinštančnosti konania, ústavný súd ju posúdil ako neprípustnú, keďže bola dôvodom prípustnosti na podanie dovolania z dôvodu § 237 písm. f) OSP (účastníkovi konania sa postupom odňala možnosť konať pred súdom), a navyše aj nedôvodnú, pretože o právach a právom chránených záujmoch sťažovateľky spravodlivo rozhodli dve nezávislé a nestranné súdne inštanície.

Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní sťažnosť sťažovateľky, ktorou namietala porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu, odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Pretože sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. novembra 2012